

Citation style

Pešek, Jiří: Rezension über: Joachim Bahlcke / Jindřich Halama / Martin Holý / Jiří Just / Martin Rothkegel / Ludger Udolph (eds.), Regesten der in den Handschriftenbänden Acta Unitatis Fratrum I-IV überlieferten Texte, Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2018, in: Český časopis historický, 2020, 4, S. 1234-1235, <https://recensio-stag.lorax.syslab.com/r/72a10d2eb4d64cb9bc8ee4744fff86d8>

český časopis historický

copyright

This article may be downloaded and/or used within the private copying exemption. Any further use without permission of the rights owner shall be subject to legal licences (§§ 44a-63a UrhG / German Copyright Act).

v kontextu evropského konfesijního vývoje nenabízí ucelený katalog odpovědí. Soustřeďuje se zejména na zachycení základních problémů nábožensko-politického vývoje v českých zemích v různých etapách historického vývoje. Činí tak především na pozadí příprav a organizace oslav historického vystoupení Martina Luthera. Autor se v sondách k jubilejním letům pokusil zaznamenat situaci, v níž se v jednotlivých jubilejních letech nacházela evangelická společenství, i ideové koncepty, jimiž jejich intelektuální elity definovaly postavení těchto komunit a jejich vnější vztahy. Wernisch přiznává limity své práce, dané zejména prvotním účelem v knize shrnutých textů, analýza pramenů (dobového tisku a edic raně novověkých literárních textů) ovšem ve výsledku dovolila překročit jejich původní rámec.

Olga Fejtová

Joachim BAHLCKE –
Jindřich HALAMA – Martin HOLÝ –
Jiří JUST – Martin ROTHKEGEL –
Ludger UDOLPH (edd.)

Acta Unitatis Fratrum. Dokumente zur Geschichte der Böhmisches Brüder im 15. und 16. Jahrhundert, Band 1 (= Regesten der in den Handschriftenbänden Acta Unitatis Fratrum I–IV überlieferten Texte)

Wiesbaden, Harrassowitz Verlag 2018,
524 s., ISBN 978-3-447-10982-6.

Čtrnáct svazků Akt Jednoty bratrské představuje nejen významnou kulturní památku, ale patří též k zásadním pramenům pro vědecké poznání dějin Jednoty. Tato rozsáhlá, tematicky značně heterogenní sbírka obsahuje stovky závažných, česky případně latinsky psaných dokumentů, dopisů

i textů polemické nebo teologické povahy. Řadu Akt postupně a s proměňujícími se motivačními akcenty vybudovaly v období 1548–1589 vůdčí osobnosti Jednoty. Sbírkou založil pozdější biskup Jan Černý v Mladé Boleslavi, konečná redakce je dílem zejména biskupa Jana Blahoslava. Po Bílé hoře byla Akta vyvezena do centrály polské větve Jednoty v Lešně. Zde se jimi zabýval i Jan Amos Komenský. Dosvědčuje to řada jeho příspěvků na jejich listech. V průběhu v 19. a 20. století započaly jak německé (Joseph Theodor Müller), tak české (Jaroslav Bidlo) pokusy o vědeckou edici tohoto významného pramene, oba podniky však z různých důvodů nepřekročily počáteční stadium (Bidlo vydal dva první svazky v letech 1915 a 1923). Třináct svazků Akt je dnes uloženo v Národním archivu, jeden v knihovně Národního muzea.

Česko-německý tým historiků a teologů přijal v roce 2011 úkol zpřístupnit tento cenný pramenný korpus odborné veřejnosti ve čtyřech registových, bohatým aparátem vybavených svazcích. Edice má vycházet v německé a paralelně k tomu i české řadě. Předložený svazek je prvním kusem jazykově německé řady. Přináší nejprve obsáhlý úvod s náčrtem dějin Jednoty, dále analýzou vydávaného pramene a nesnadným pokusem o určení autorů, případně písařů jednotlivých editovaných kusů. (s. 30–53). Následuje popis čtyř svazků Akt Jednoty, které tu jsou registovány, a chronologický přehled do svazku pojatých textů (v originálních svazcích a tedy i v edici jsou jednotlivé položky uspořádány do věcných skupin). Jako náročný výkon editorů je třeba označit nově promyšlené datování jednotlivých kusů. Vzhledem k typové heterogenitě textů mají registry (z úhlu pohledu běžné ediční praxe) nestandardní formu:

po nadpisu přichází transkribovaný incipit a explicit, poté hutné německé shrnutí obsahu dokumentu.

Celkem je v prvním svazku zpřístupněno 97 textů, zachycujících vývoj Jednoty v období 1443–1545, a to s těžištěm v 15. století. Nejstarším regestovaným kusem je disputace mezi utrakvistickým biskupem Janem Rokycanou a táborskými kněžími na kutnohorské synodě roku 1443. Následují dva dopisy Petra Chelčického z roku 1450. Podstatné jsou i dokumenty kontroverzí uvnitř Jednoty, týkající se např. výhrad „malé stránky“ vůči skládání přísah a tedy přijímání světských úřadů členy Jednoty. Závěr svazku obsahuje soupis pramenů a literatury, seznam cenných ilustrací, jakož i tři rejstříky: osobní, místní a biblických citátů.

Jiří Pešek

František KOREŠ (ed.)

***Paměti Přibíka a Jana Bukovanských
Pintů z Bukovan***

(= Prameny k českým dějinám

16.–18. století, řada B, svazek IX /

Documenta res gestas Bohemicas saeculorum XVI.–XVIII. illustrantia, series B, volumen IX)

České Budějovice, Jihočeská univerzita
2019, 342 s., ISBN 978-80-7394-748-4.

Badatelský zájem o raně novověkou nobilitu přivedl Františka Koreše k dokumentu, který sice nebyl starší historiografií neznámý, nicméně dosud čekal na své ucelené vytyčení. Paměti dvojice příslušníků českého rytířského rodu Bukovanských Pintů z Bukovan, Přibíka (1535–1601) a jeho syna Jana (asi 1566–1619), se dochovaly v opisu augustiniána bosáka Vincenta od sv. Viléma alias Viléma Tomáše z Rosenthalu

(1640–1700). Opis ze sklonku 17. století je uložen ve sbírce rukopisů Národní knihovny České republiky. Transkripci takto zprostředkovaného textu pintovských pamětí si v rámci svých regionálně orientovaných výzkumů pořídil již Jan Toman (1907–1996), archivář a historik Mirovicka a Miroticka. Jeho ambicí však nebylo předložit vědeckou edici pramene.

Františku Korešovi poskytl memoáry Bukovanských v první řadě materiál pro studium nižší šlechty coby svébytného segmentu urozené společnosti raně novověkých českých zemí. Narativní pramen nabídl autorovi východisko případově koncipovaného výzkumu zaměřeného na konkrétní, genealogicky propojenou skupinu osob. Jeho výzkum nicméně směřoval k poznání širších souvislostí proměn rytířského stavu v Čechách 16.–17. století. Výsledkem takového badatelského přístupu je úvodní studie, která představuje nejrozsáhlejší část práce.

Koreš sleduje na pintovském příkladu životní cyklus předbělohorských rytířů, jejich rodinné vztahy i hospodaření na venkovských statcích. Stranou autorovy pozornosti nezůstává úvěrové podnikání, při němž urození zúročovali své dosavadní sociální vazby, případně v jeho rámci rozvíjeli nové kontakty. Pozornost je věnována rovněž úloze nižší šlechty v dobovém válečnictví: v tomto směru přináší cenné, nutně emotivně podbarvené postřehy paměti Přibíka Pinty Bukovanského. Jeho synové Jindřich a Hynek se osobně zapojili do vojenských operací během tzv. dlouhé (patnáctileté) války proti osmanským Turkům, přičemž druhému z nich se účast v tomto ozbrojeném konfliktu stala v říjnu 1596 osudnou. Společenské uplatnění mladšího z původců pamětí, Jana Bukovanského Pinty, přimělo Koreše ke zmapování jeho byrokratické